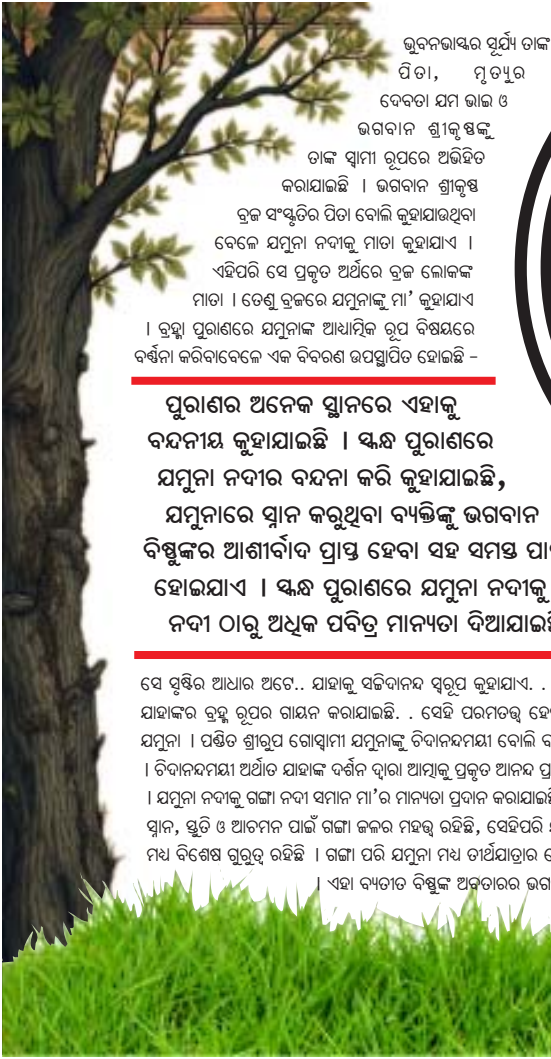

ସୋମବାର, ୦୪.୦୫.୨୬, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଭୁବନେଶ୍ୱର ପୂର୍ବ ଚାଳ
ପିତା, ମୃତ୍ୟୁର
ଦେବତା ଯମ ରାଜ ଓ
ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ

ଚାଳ ସ୍ୱାମୀ ରୂପରେ ଅଭିହିତ
କରାଯାଇଛି । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ବ୍ରହ୍ମ ସଂସ୍କୃତିର ପିତା ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିବା
ବେଳେ ଯମୁନା ନଦୀକୁ ମାତା କୁହାଯାଏ ।
ଏହିପରି ସେ ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥରେ ବ୍ରହ୍ମ ଲୋକଙ୍କ
ମାତା । ତେଣୁ ବ୍ରହ୍ମକରେ ଯମୁନାଙ୍କୁ ମା' କୁହାଯାଏ ।
ବ୍ରହ୍ମା ପୁରାଣରେ ଯମୁନାଙ୍କ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ରୂପ ବିଷୟରେ
ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାବେଳେ ଏକ ବିବରଣ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି -

**ପୁରାଣର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଏହାକୁ
ବନ୍ଦନାୟ କୁହାଯାଇଛି । ଏହା ପୁରାଣରେ
ଯମୁନା ନଦୀର ବନ୍ଦନା କରି କୁହାଯାଇଛି,
ଯମୁନାରେ ସ୍ନାନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଭଗବାନ
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ସହ ସମସ୍ତ ପାପ କ୍ଷୟ
ହୋଇଯାଏ । ଏହା ପୁରାଣରେ ଯମୁନା ନଦୀକୁ ଗଙ୍ଗା
ନଦୀ ଠାରୁ ଅଧିକ ପବିତ୍ର ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯାଇଛି ।**

ସେ ପୃଷ୍ଠିର ଆଧାର ଅଟେ.. ଯାହାକୁ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପ କୁହାଯାଏ.. ଉପନିଷଦରେ
ଯାହାଙ୍କର ବ୍ରହ୍ମ ରୂପର ଗାୟନ କରାଯାଇଛି.. ସେହି ପରମତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି ସାକ୍ଷାତ
ଯମୁନା । ପଞ୍ଚିତ ଶ୍ରୀରାମ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଯମୁନାଙ୍କୁ ଚିଦାନନ୍ଦମୟା ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି
। ଚିଦାନନ୍ଦମୟା ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମାକୁ ପ୍ରକୃତ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ
। ଯମୁନା ନଦୀକୁ ଗଙ୍ଗା ନଦୀ ସମାନ ମା'ର ମାନ୍ୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁଭଳି
ସ୍ନାନ, ସ୍ତୁତି ଓ ଆରାଧନା ପାଇଁ ଗଙ୍ଗା ଜଳର ମହତ୍ତ୍ୱ ରହିଛି, ସେହିପରି ଯମୁନା ନଦୀର
ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି । ଗଙ୍ଗା ପରି ଯମୁନା ମଧ୍ୟ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାର କେନ୍ଦ୍ର ପାଲଟିଛି
। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଅନୁଚାରକ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କର

ବ୍ରଜ ସଂସ୍କୃତିର ଜନନୀ ଯମୁନା ନଦୀ

ଲୀଳାର ସହଯୋଗୀ ଓ
ସାକ୍ଷୀ ହୋଇଥିବା ବ୍ରହ୍ମର ଜଳ ହରି ଚରଣାମୃତ ସହିତ ସମାନ
ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ପୁରାଣର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଏହାକୁ
ବନ୍ଦନାୟ କୁହାଯାଇଛି । ଏହା ପୁରାଣରେ ଯମୁନା ନଦୀର ବନ୍ଦନା
କରି କୁହାଯାଇଛି, ଯମୁନାରେ ସ୍ନାନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର
ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ସହ ସମସ୍ତ ପାପ କ୍ଷୟ ହୋଇଯାଏ । ଏହା
ପୁରାଣରେ ଯମୁନା ନଦୀକୁ ଗଙ୍ଗା ନଦୀ ଠାରୁ ଅଧିକ ପବିତ୍ର ମାନ୍ୟତା
ଦିଆଯାଇଛି । ଏଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଗଙ୍ଗା ନଦୀର ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ପାପ କ୍ଷୟ ଓ
ଛୁଇଁଲେ ପାତକ ସମାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ କିନ୍ତୁ ଯମୁନାରେ ସ୍ନାନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ସିଧା
ମୋକ୍ଷପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ସେହିପରି ବ୍ରହ୍ମପୁରାଣରେ ଯମୁନା ନଦୀକୁ
ପାପନାଶିନୀ, ଶୋକହାରିଣୀ ଓ କଲ୍ୟାଣୀ କୁହାଯାଇଛି । ଯମୁନା ନଦୀରେ ବୁଡ଼ି
ପକାଇଲେ ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ ଧୋଇ ହୋଇଯିବା ସହ ପାପ ନାଶ ହୋଇଯାଏ ।

ରାଧାଙ୍କର କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା

ରାଣା ଶିଶୁଙ୍କନାୟା ଉତ୍ତମରୂପେ ସ୍ନାନ
କରାଇ ରତ୍ନବୋଲିରେ ଝୁଲାଇଲେ । ମାତୃ
କନ୍ୟା ଆଦୌ ଆଖି ଫିଟାଇ ଚାହିଁଲା ନାହିଁ ।
କିଛି ଖାଦ୍ୟପାନୀୟ ଗ୍ରହଣ କଲାନି । କେବଳ
ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ଶୋଇ ରହିଲା । ଏହା ଦେଖି
ରାଜା ରାଣୀ ବହୁତ ଦୁଃଖୀ ହେଲେ ଓ ବିଭିନ୍ନ
ଉପଚାର କରାଇଲେ । ସେଦିନ ରାଜା ଦୁଃଖୀଦରିତ୍ର
, ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଡକାଇ ବହୁତ ଧନ ଦାନ କଲେ ।
ପ୍ରଜାମାନେ ପ୍ରତି ଘରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ ବସାଇ ବୁଡ଼ି
ପାଳନ କଲେ । ଏହିପରି ଭାବେ କିଛିଦିନ ବିତିଗଲା ।
କିନ୍ତୁ କନ୍ୟାର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ନାହିଁ । ଦିନେ ଦେବର୍ଷି
ନାରଦଙ୍କୁ ଦେଖି ରାଜା ଦୁଃଖରାଜୁ ଆରମ୍ଭରୁ ସବୁକଥା
କହି ନିଜର ଦୁଃଖ ଜଣାଇଲେ । ରାଜାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି
ନାରଦ ଆଶ୍ଚାସନା ଦେଇ କହିଲେ ତୁମେ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ଭାଗ୍ୟବାନ ରାଜା । ସ୍ୱୟଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତୁମ ଘରେ
ସମାନ ରୂପରେ ଅଛନ୍ତି । ଏବେ ସେ
ପରଂବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ଲୟ ରଖି ଶୋଇଛନ୍ତି ।
ଯେବେ ନାରାୟଣ ଜନ୍ମନେବେ
ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର
ଆଖି ଫିଟିବ ।

ରାବଣର ଆକ୍ରମଣ

କୁବେର ଏବଂ ରାବଣ ଦୁଇଜଣ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିଶ୍ୱାସକ
ସମ୍ମାନ ଥିଲେ । ରାଷ୍ଟ୍ର ବିଶ୍ୱାସ ପୁନଃ ରାଜ୍ୟ
ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ କୁବେରଙ୍କୁ ଦେଲେ କିନ୍ତୁ କୌଣସି
କାରଣବଶତଃ କୁବେର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପରିତ୍ୟାଗ କରି
ହିମାଳୟକୁ ଚାଲିଗଲେ । କୁବେର ଚାଲିଯିବା
ପରେ ଦଶାନନ ବହୁତ ଖୁସିହେଲେ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀର
ରାଜା ହେଲେ । ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି କରିବା ପରେ ରାବଣ
ଅହଂକାରୀ ହେବାସହ ସାଧୁସବୁଙ୍କ ଉପରେ
ଅତ୍ୟାଚାର ଆରମ୍ଭ କଲେ । ରାବଣର ଅତ୍ୟାଚାର
ସଂପର୍କରେ ଜାଣିପାରି ଭାଇ କୁବେର ନିଜ ଭାଇକୁ
ଦୁଃଖିକରୀ ପାଇଁ ଜଣେ ବୃତ୍ତକୁ ରାବଣ ନିକଟକୁ
ପଠାଇଲେ । ମାତ୍ର ଦୁରାଚାରୀ ରାବଣ ବୃତ୍ତ କଥା
ଶୁଣିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ତାକୁ ମାରିଦେଲା । କୁବେରଙ୍କ
ପରାମର୍ଶ ଯୋଗୁଁ ରାବଣ ଏତେ ହୋତୁଡ଼
ହୋଇଥିଲା ଯେ, ଭାଇ କୁବେର ଉପରେ ମଧ୍ୟ
ଆକ୍ରମଣ କରି କୁବେର ନରାଣା ଏବଂ ତାଙ୍କ
ପୁଷ୍ପକ ବିମାନକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଅଧୀନକୁ ଆଣିଲା ।
ତେବେ କୁବେରଙ୍କ ସେନାପତି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ
କୁବେରଙ୍କ ନନ୍ଦନବନ୍ଦନେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲେ ।

**ବାସୁଦେବ ନାମକ ଜଣେ ତ୍ୟାଗୀ ତପସ୍ୱୀଙ୍କର
ସେହି ଘୋଡ଼ା ଦୁଇଟିକୁ ଦେଖି ଶଳ
ମନେମନେ ଭାବିଲେ କ୍ଳାନ୍ତ
ହୋଇପଡ଼ିଥିବା ଏହି ଘୋଡ଼ା ଦୁଇ
ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯଦି ମୁଁ ଆଶ୍ରମର
ଘୋଡ଼ାଦୁଇକୁ ନେବାରେ
ସକ୍ଷମ ହୁଅନ୍ତି ତେବେ
ଶିକାର କରିପାରନ୍ତି
ନିଶ୍ଚୟ ।**

ପ୍ରତାରଣାର ଶାସ୍ତି

ସୁଶୋଭନା ଓ ପରାକ୍ଷିତକ ପୁତ୍ର ଶଳ ଅହଂକାରୀ, ଗର୍ବୀ,
ଭକ୍ଷତ ସ୍ୱଭାବର ଥିଲେ । ଏକଦା ଶିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
ଜଙ୍ଗଲରେ ଏକ ହରିଶର ପିଛା କରି ବହୁ ଦୂରକୁ
ଚାଲିଯାଇଥିଲେ, ହେଲେ ଶିକାର କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇ
ନଥିଲେ । ରଥରେ ଘୋଡ଼ା ଯାଇଥିବା ଘୋଡ଼ା ଦୁଇ ଅତି
ପଡ଼ିଥିଲେ । ଶଳ କିନ୍ତୁ ଚାହୁଁଥିଲେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ
ଶିକାର କରି ଫେରିବା ପାଇଁ । ବିଷୟ ଭାବରେ
ଫେରୁଥିବାବେଳେ ସଂଯୋଗବଶତଃ ଦେଖିବାକୁ
ପାଇଥିଲେ ଏକ ଆଶ୍ରମରେ ଦୁଇଟି ସୁନ୍ଦର ଘୋଡ଼ା ବନ୍ଧା
ହୋଇଛନ୍ତି । ବାସୁଦେବ ନାମକ ଜଣେ ତ୍ୟାଗୀ ତପସ୍ୱୀଙ୍କର
ସେହି ଘୋଡ଼ା ଦୁଇଟିକୁ ଦେଖି ଶଳ ମନେମନେ ଭାବିଲେ
କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିବା ଏହି ଘୋଡ଼ା ଦୁଇ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯଦି
ମୁଁ ଆଶ୍ରମର ଘୋଡ଼ାଦୁଇକୁ ନେବାରେ ସକ୍ଷମ ହୁଅନ୍ତି

ତେବେ ଶିକାର କରିପାରନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ । ନିଜ ଅଭିଳାଷ
ସତ୍ତ୍ୱେ କହିଥିଲେ । ସବୁ ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତ ରଖିଥିଲେ-
'କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି ପରେ (ଶିକାର କରିବା ପରେ) ଘୋଡ଼ା ଦୁଇଟି
ଫେରାଇ ଦେବେ ।' ଶଳ ଅହଂକାରୀ କରି ଘୋଡ଼ାଦୁଇକୁ
ନେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଶିକାର କରି ତପସ୍ୱୀଙ୍କ ଆଶ୍ରମକୁ ଯିବା
ପରିବର୍ତ୍ତେ ରାଜଧାନୀ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ
ଆଶ୍ରମର ଘୋଡ଼ା ଦୁଇକୁ ନେଇ । ରାଜଧାନୀକୁ
ଫେରୁଥିବାବେଳେ ଭିକ୍ଷା ସଂଗ୍ରହ କରି ଫେରୁଥିବା ତପସ୍ୱୀ
ବାସୁଦେବଙ୍କ ଶିଷ୍ୟମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ଶଳ
ସର୍ତ୍ତ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଆଶ୍ରମର ଘୋଡ଼ାଦୁଇକୁ ଅନ୍ୟାୟ
ପୂର୍ବକ ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଶଳକୁ ଚୋରି ଏଥିରୁ ନିକୁଠ
ରହିବାକୁ କହିଥିଲେ । ଅତତଃ ଆଶ୍ରମର ଘୋଡ଼ାକୁ ନିକୁଠ
ବୋଲି ଦାବି ନ କରି ଅବିକମ୍ପେ ଫେରାଇ ଦେବା ଉଚ୍ଚ

ବା କି ପ୍ରୟୋଜନ । ଏହା ତ ରାଜାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି । ହଁ,
ଫେରିଯାଇ ତପସ୍ୱୀଙ୍କୁ କହିବେ ସେ ମୋତେ ରାଜଧାନୀରେ
ସାକ୍ଷାତ କରିବେ । ଏହି ଦୁଇ ଘୋଡ଼ା ବଦଳରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ
କିଛି ଭଗ୍ନ ଲକ୍ଷଣସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ଦୁଧୁଆଳା ଧେନୁ ଦେବି ।' ଏହା
କହି ଘୋଡ଼ା ଦୁଇକୁ ଚାତୁକ ମାରି ବୁଡ଼ ଗଡ଼ିରେ ରାଜଧାନୀ
ଅଭିମୁଖେ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଘଟଣା
ଘଟିଥିଲା । ସେହି ଘୋଡ଼ାଦୁଇ ଦୁଇ ରାକ୍ଷସରେ ପରିଣତ
ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଶଳଙ୍କ ରଥକୁ ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ୍ ଓଳଟାଇ
ଦେବା ସହ କୃତନ୍ତ, ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ବିଶ୍ୱାସହୋତ୍ତା ଶଳଙ୍କୁ
ହତ୍ୟା କରି ତପସ୍ୱୀଙ୍କ ଆଶ୍ରମ ଅଭିମୁଖେ ଅଗ୍ରସର
ହୋଇଥିଲେ । ଆଶ୍ରମରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ପୂର୍ବେ କିଛି
ଘୋଟକ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ସତ୍ୟ ପ୍ରତି ଗ୍ରୋହ ଆଚରଣ
ସହ କପଟାଚାର କରି ଶଳ ଉପସ୍ତୁତ ଶାସ୍ତି ପାଇଥିଲେ ।

ବୟସ୍କମାନେ ଅଧିକ କଥା ହେଲେ ଭଲ

ବୟସ୍କ ଲୋକମାନେ ଅଧିକ କଥା ହେଲେ ସେମାନଙ୍କୁ କେତେକ ଉପହାସ କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଗଞ୍ଜକମାନେ
ଏହାକୁ ଏକ ଆଶୀର୍ବାଦ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଗଞ୍ଜକମାନେ କୁହନ୍ତି ଯେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ
ବା ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକମାନେ ଅଧିକ କଥା ହେବା ଭବିତ । କାରଣ ସ୍ୱତି ସ୍ତ୍ରୀସ
ସମସ୍ୟାକୁ ଚୋକିବାରେ ଏହା ଏକ ସୁନ୍ଦର ବିକଳ । ଅଧିକ ଗୋଟକ ଓ
ସକାରାତ୍ମକ ଆଧାରିତ କଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ହେବା ଉଚିତ । କଥା
ହେବା ସହ ଖୁସି ରହିବା ଦରକାର । ଶୁଣୁରକ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞ ରହିବା
ଆବଶ୍ୟକ । ଅବସର ରହିବା ଭଲ ନୁହେଁ । ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକମାନେ
ଅଧିକ କଥା ହେବାର ଅତି କମ୍ରେ ଗର୍ବି ଉପକାରିଣୀ ଅଛି ।
ପ୍ରଥମରେ କଥା ହେବା ମଣିଷକୁ ସକ୍ରିୟ କରିଥାଏ । କାରଣ ରାଜା
ଏବଂ ଚିନ୍ତାଧାରୀ ପରଷର ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିଥାଏ ।
ବିଶେଷକରି ଯେତେବେଳେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରାଯାଏ । ସ୍ୱାଭାବିକ
ଭାବରେ ଚିନ୍ତାଧାରୀକୁ ଏହା ଦୂରାନ୍ତ କରିଥାଏ ଏବଂ ସ୍ୱତିଶକ୍ତିକୁ
ଉନ୍ନତ କରିଥାଏ । କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁ ନ ଥିବା ତଥା ଗମ୍ୟର ଉନ୍ନତ
ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ସ୍ୱତି ସ୍ତ୍ରୀସ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଅଧିକ ଥାଏ ।
ମାତ୍ର ଏହି ଉପାୟ ଆଶ୍ୱସି ଦିଏ । ଦୂତାଘରେ ଅଧିକ କଥା ହେବା ଦ୍ୱାରା
ତପସ୍କୁ ମୁକ୍ତି ମିଳେ । ମାନସିକ ରୋଗକୁ ଏହା ରୋକେ ଏବଂ ଚାପ କମ୍ କରେ ।
ପ୍ରାୟତଃ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନ କହି, ହୃଦୟରେ ସବୁକିଛି ଚାପ ରଖିବା ଭଲ ନୁହେଁ । ତେଣୁ, ବୟସ୍କମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ କଥା

ହେବାର ସୁଯୋଗ
ଦେବା ଭଲ । ଦୂତାଘରେ
କଥାବାର୍ତ୍ତା ବେଳେ ମୁହଁର
ମାଂସପେଶୀ ସକ୍ରିୟ ରହେ । ଗଳାକୁ ବ୍ୟାୟାମ
ମିଳେ । ପୁସ୍ତକପଠନ ଶକ୍ତିକୁ ବୃଦ୍ଧି କରେ ଏବଂ ଆଖି ଏବଂ କାନକୁ
କ୍ଷତି ପହଞ୍ଚାଇଥାଏ ଭରିଗୋ ବା ଶିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ବ୍ୟୁତ୍ତର ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବିପଦକୁ ସ୍ତ୍ରୀସ
କରେ । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବରିଷ୍ଠ ନାଗରିକ ଭାବରେ,
ଆଲୋଚନାର ବା ସ୍ୱତିସ୍ତ୍ରୀସ ଗୋଟିକି ବୋଲିବା ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ହେଉଛି ଯଥାସମ୍ଭବ ଲୋକଙ୍କ
ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ଏବଂ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା । ଔଷଧ ଅପେକ୍ଷା ଏହି ପ୍ରତିକାର
ଭଲ କି ନୁହେଁ ତାହା ସଂପର୍କରେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ବା ଗଞ୍ଜକ ପରାମର୍ଶ ନେଇପାରନ୍ତି । ଏହା ଏକ ସଚେତନତା ମାତ୍ର ।
(ଶୁଣୁ, କାଣ୍ଡ, କପିଳେଶ୍ୱର, ଭୁବନେଶ୍ୱର)

